6
P

KOMETEU

BIBLIOTECA „ASTRA" BRAȘOV

REVISTĂ
DE LUPTĂ PENTRU
PROPĂȘIRE, FRUMOS ȘI ADEVĂR

83

CUPRINSUL:

Un an nou . . . . . *Ioan Al. Bran-Lemeny*
Școala și moralitatea . . . . *Eft. Mărculescu*
Concepții noi ce se impun în medicină și viață. . . . . *Dr. M. Suciu-Sibianu*
Problema vitală . . . . . *Păr. Al. Florea-Vlădeni*
Meditații asupra vieții sufletești *Silvia Stoica-Noaghea*
Calul moldovean . . . . . *Mihail Königes* (trad.)

Literatură, artă, critică

Amurg . . . . . *I. Gr. Perieteanu*
Lacrima dorobanțului . . . . *Gh. Tulbure*
Mi-e sufletul stână. . . . . *I. Al. Bran-Lemeny*
Două glume pipărate . . . . *A. P. Bănuț*
Mi-i dor . . . . . *Florica Mușat*
Fatalitate . . . . . *Horia E. Frunză*
Singurătate . . . . . *Eugen Voicu*
Sakia-Muni . . . . . *N. Ladmiss-Andreescu*
Folklor . . . . . *Lucian Costin*
Arturo Foa . . . . . *Pimen Constantinescu*
† Nicolae Cantonieru . . . *A. V. Navrea*
Cugetări . . . . . *Dr. M. Suciu-Sibianu*

Recenzii.

Mihail Dragomirescu: „Copilul cu 3 degete de aur „Focul" *Petru I. Teodorescu*
Ioan Colfescu-Delaturda . . *I. Al. B. L.*
Florica Mumuianu . . . . *Horia E. Frunză*

Apare lunar la Brașov.

l II. Nr. 1—2. Noemvrie-Decemvrie 1935

PROMETEU

REVISTĂ DE LUPTĂ pt. PROPĂȘIRE, FRUMOS ȘI ADEVĂR

Director:
IOAN AL. BRAN-LEMENY

Șef-redactor: *HORIA E. FRUNZĂ*

Secretar de redacție: *AUREL V. NAVREA*

Redactori:
IOAN BRÂNZEA *EUGEN ARSU*

Comitetul revistei: Dr. Mircea Suciu-Sibianu, medic și publicist; Ioan Popa, preot-prof.; Petru I. Teodorescu, prof. publ.; G. Tulliu. farmacist; cu directorul și redactorii.

Manuscrisele se vor trimite la redacție pe adresa directorului. Cele nepublicate nu se înapoiază.
Autorii sunt rugați a-și trimite redacției operile, spre menționare și recenzare.
Solicităm ziarele și revistele să ne accepte schimbul. Ținem seamă numai de reciprocitate. In aranjarea materialului ne conducem de necesități technice și tipografice.
Cine a reținut Nr. 1 și 2 se consideră de abonat.

100 Lei anual pentru particulari.
200 „ „ „ instituții și autorități.
10 „ exemplarul.

Redacția și Administrația: BRAȘOV, Strada CALVIN No. 8.

BIBLIOTECA ASTRA BRAȘOV
6
P

BIBLIOTECA „ASTRA" BRAȘOV

Un an nou.

Am încheiat întâiul an, după o trudnică muncă, plină de sacrificii, dar ne-am apărat drapelul cu onoare și cu cinste. Nu vom fi pătruns în masse. Nu vom fi fost pe placul tuturor. Am stârnit de sigur invidii și porniri criticastre. Unii ar fi vrut să nu existăm de loc, alții să reprezentăm poate o icoană caleidoscopică a desmățului și desorientării generale, actuale. Sunt și de aceia, cari ne deplâng sacrificiile și ne spun, că ar fi trebuit să ne organizăm mai întâi pe baze solide materiale, adecă să așteptăm ivirea unui mecenate, sau să cerșim un an, doi, zece, solicitudinea factorilor oficiali, spre a aduna fonduri. Le mulțumim tuturor pentru sfaturi, mai mult sau mai puțin amicale și străvezii, dar suntem recunoscători acelora, cari ne-au înțeles indemnul și nerăbdarea.

Da, inima ne bătea nerăbdătoare, sângele ne colcăia în vine și revolta ne biciuia sufletul, în fața stărilor haotice și rușinoase pentru demnitatea noastră, ca neam și stat. Ne-am spus: nu e momentul așteptării, ci al acțiunii, al acțiunii curajoase și repezi, spre a ne da obolul, cât de modest, obolul sacrificiilor noastre, sub forma unui amvon, a unei tribune, de pe care se buciumă spre unghiurile țării, un singur crez: crezul regenerării, renașterii noastre naționale și morale. Și aceasta în cadrul unei reviste. Imbrățișăm toate domeniile, mergem pe aceeași cale, pe aceeași linie mare, batem uniți în aceeași direcție pt. realizarea scopului: lumină, forță, închegare și avânt națiunii noastre.

Ce am făcut? Ce am avut de spus? E mărturie colecţia celor 12 numere ale primului an.

Lupta a fost grea şi aprigă. Intrasem în vacanţă. Eram obosiţi poate, dar biruiserăm. Greul muncii pentru trai şi subsistenţă ne-a impus o pausă mai lungă. Ne-am recules. Am răspuns la apel, nu al unuia dintre noi, ci al crezului nostru. Suntem iarăşi în falangă, în front, aceiaşi, cei vechi şi iată că dintre cei mulţi mai vine unul, mai vin doi.

Sunt din cei hotărâţi să lupte, să sacrifice. E entusiasm, e căldură, e avânt în mijlocul nostru. Şi astfel pornim din nou spre suiş, peste stânci şi obstacole. Suntem sigur, rândurile ni se vor închiega, unul câte unul.

Nici o faptă, nici-un cuvânt, nici-un pas spre ideal nu e zadarnic.

Intre noi e frăţie. Veniţi, sprijiniţi-ne. Conştiinţa românească este astrul ce ne chiamă şi ne călăuzeşte.

I. Al. Bran-Lemeny.

Şcoala şi moralitatea.

Dacă rolul justiţiei în promovarea moralităţii este mai mult represiv, pedepsind delictele şi crimele comise şi contribuind numai indirect la împuţinarea acestora, parte prin corectarea infractorilor, parte prin puterea sugestivă a exemplului, rolul şcoalei este preventiv fiindcă obligativitatea învăţământului, fiind un principiu admis de toate legiuirile popoarelor civilizate, toţi copii, adecă toţi viitorii cetăţeni, sunt obligaţi să se supue, un număr de ani, disciplinei şcolare şi să asculte de sfaturile morale ale învăţătorilor. Când cursul primar complimentar va deveni o realitate, influenţa învăţământului asupra elevilor va fi şi la noi de o durată mai lungă.

Odată învăţământul primar terminat, cea mai mare parte din elevi intră în viaţa practică. Prea puţini urmează mai departe la şcoli superioare, care au principala menire de a le împărtăşi cunoştinţe teoretice. Profesorii specialişti nu se ocupă decât întâmplător şi sporadic de educaţia morală, aceasta fiind lăsată în grija directorilor şi a profesorilor dirigenţi. Dar de cele mai multe ori, orele de dirigenţie sunt întrebuinţate numai la motivarea absenţelor.

In noua programă analitică se prevede în clasa V-a câteva noţiuni de educaţie, iar în clasa VIII un curs de etică. Morala însă nu poate pătrunde în sufletul copiilor câtă, vreme ea nu apare ca consecinţa unei metafizici, adică a unei concepţiuni despre lume şi viaţă, care presupune armonizarea tuturor cunoştinţelor într'un sistem unitar. Profesorii de specialitate în mare parte nu au ajuns ei înşişi la o concepţie despre lume şi viaţă, pe care s'o poată comunica elevilor, rolul acesta rămânând pe sea-

ma profesorului de filosofie. Puterile lui sunt însă prea slabe, dacă construcţia e lăsată toată pe seama lui, cu atât mai mult, cu cât în programul analitic lipseşte un curs de metafizică, care să servească de fundament eticei şi fără acest fundament morala nu poate pătrunde adânc în sufletele elevilor.

Lipsa e complectată în parte prin studiul apologeticei, un fel de metafizică religioasă, dar şi aici e un pericol. Dar modul de tratare al diferitelor discipline ştiinţifice, nefiind cel religios contrazice principiile metafizice religioase. Profesorii, mai ales cei de specialitate ştiinţifică vor expune elevilor principii în contrazicere cu datele religiei, creind astfel în minţile fragede ale copiilor un adevărat chaos. Iată deci, vechiul conflict dintre religie şi ştiinţă transpus din lumea învăţaţilor în capetele copiilor.

Penfru a crea oameni pătrunşi de principiile morale şi caractere nezdruncinate, studiul eticei e binevenit, dar cu condiţia ca acesta să fie precedat de acel al metafizicei, obiect care lipseşte din programul analitic. Reforma liceului preconizată de fostul ministru I. Petrovici nu s'a putut realiza.

Diferenţele aşa de mari între oameni, într'o ţară, care are atâta nevoe de unitate sufletească, nu se pot netezi decât printr'o reformă a învăţământului, care să oblige pe toţi profesorii să urmeze un curs de filosofie, făcându-i prin aceasta colaboratorii profesorilor de filosofie la construirea unităţii sufleteşti a elevilor şi a programului analitic, care să introducă alături de studiul moralei şi pe acela al metafizicei stiinţifice menită să stabilească legătura dintre diferitele obiecte de studiu din liceu.

In felul acesta putem spera să ajungem a crea încet, încet, mult dorita unitate sufletească, dacă nu a neamului întreg, cel puţin a păturei conducătoare.

Eft. Mărculescu.

Concepții noi ce se impun în medicină și în viață.

de **Dr. Mircea Suciu-Sibianu.**

Deoarece vacanța noastră de vară a durat mai mult, decât am fi dorit-o, căci vremurile de azi nu sunt destul de potrivite pentru editarea revistelor chiar dacă ele sunt scrise cu inimă curată pentru „propășire, frumos și adevăr" — cum sună deviza noastră, e nevoe să aruncăm o scurtă privire rezumativă asupra celor scrise în cele 12 numere (7 broșuri) apărute până acum.

Ținta noastră în acest studiu este să arătăm concepția personală asupra unor reforme de viață de ordin trupesc și sufletesc menite să ne redea cei cel puțin 100 de ani hărăziți de Marele Creator și aceștia în perfectă sănătate și bucurie de viață. Să arătăm, că este da posibil prin însușirea acestor reforme să ajungem acolo, *ca moartea să fie fiziologică* cum s'ar zice să urmeze numai în urma îmbătrânirii normale, conform legilor dumneezești nu moartea patologică de azi, care seceră atâtea vieți în plină tinerețe. Una din cele mai mari somități medicale ale Franței contemporane Auguste Lumière dela Lyon decretează recent în revistele medicale franceze senzaționalul adevăr, că *tuberculoza nu este contagioasă la adult* și orice infecțiune nouă derivă din redeșteptarea unui vechi focar de infecție din copilărie — redeșteptare care n'ar fi survenit dacă greșeli mari ale modului de viață n'ar fi scăzut rezistența corpului așa de mult încât bietul corp slăbit e înfrânt în luptă cu bacilul.

In o singură expectorație a unui bolnav de tuberculoză deschisă se găsesc 7 miliarde de baccili, care om s'ar putea

feri, decât dacă ar trăi vecinic singur pe vârf de munte — de contactul cu baccilul? Şi totuşi nu se îmbolnăvesc decât aceia, cari nu respectă legile esenţiale ale vieţii cele de respiraţiune şi cele de alimentaţiune şi ce e mai mult se pot bolnăvi şi aceia de tuberculoză, ce trăesc izolaţi pe vârf de munte dacă nu respectă aceste legi.

Iată cum această nouă experienţă scienţifică vine în sprijinul concepţiei noastre, pentru orice boală la vârsta matură suntem noi înşişi vinovaţi, căci stă în mâna noastră să ne oţelim aşa sănătatea, încât să nu ştim nici cel puţin ce-i guturaiul şi durerea de cap.

Am arătat până acuma cele 2 legi esenţiale ale respiraţiunii: a respira numai pe nas şi a respira cât de des, profund aer curat spre a aerisi toată suprafaţa enormă a plumânilor noştri. Am vorbit de avantagiile medicale ale sporturilor, cari ne dau posibilitate largă în a aplica legile respiraţiunei. De când am scris acele rânduri a intervenit încă o importantă comunicare făcută la Săptămâna Medicală din Montreux (Elveţia) de către Prof. Dr. Andronescu, comunicare, care vine în sprijinul celor susţinute de mine. Iată ce spune d-l Profesor la acel congres ţinut acuma de curând în Sept. 935:

„Insuficienţa respiratorie este un factor patologic de primul ordin, că cu aerul rezidual din plumâni neoxidându-se nici absorbţia substanţelor alimentare din intestin nu se poate face în mod normal. Aici trebue să căutăm şi motivul, că celulele supuse zilnic la atâtea neajunsuri evoluiază anormal şi ne pomenim din plin senin credem noi cu tumorile canceroase sau alte tumori maligne. Educaţia fizică trebue făcută zilnic după cum a emis părerea şi Academia de medicină franceză, încolo poţi să mănânci ce vrei cu condiţia să mesteci bine şi să respiri normal.“

Citind aceste rânduri suntem familiarizaţi cu cele spuse până acuma în articolele apărute deja.

Suntem la capitolul alimentaţiunei. Am rezumat câteva din legile esenţiale ale modului nostru de nutriţiune să nu mănânci niciodată fără poftă de mâncare, — să nu mănânci nici când până dincolo de o saturaţiune normală, să mănânci ultima masă cu 5—6 ore înainte de culcare şi am ajuns la ultima lege: să

postești deseori — ca să dai și stomacului tău posibilitate de odihnă.

Nu e mult timp decât poate 1—2 săptămâni de când Dr. Bircher-Zürich fiul celebrului reformist alimentar al Elveției a ținut o conferință și la Brașov despre necesitatea reformei alimentare în sensul unui vegetarianism apropae complet condamnând carnea ca nepotrivită nutriținei corpului omenesc, susținând, că omul după conformația sa fiziologică ar fi vegetarian. Ne vom da la urmă părerea noastră asupra celui mai rațional sistem de alimentațiune, vom mai înșira încă câteva nume și fapte de știință. Prof. Noorden arată o mare autoritate europeană în materie de nutriținue cel care în 1914 a fost chemat la patul Regelui Carol I. la Sinaia susține cu convingere regimul său faimos numit regimul în Zig-Zag adecă după 2—3 zile de alimentațiune normală 1 zi de lapte, iarăși alimentație normală 2—3 zile urmată de o zi numai de fructe și așa mai departe. Ar fi acest regim sinonim cu cel preconizat de biserica noastră care ne prescrie păstrarea regulată a posturilor.

(Va urma)

Problema vitală.

Trăim în adevăr o epocă de adânci frământări sufleteşti Zilele cu sbucium din războiul ce a trecut, cu grozăviile lor, au trezit o fermentaţie înfricoşetoare atât în domeniul vieţii economice cât şi în cel al vieţii spirituale. Dar mai ales patimile — acele boli sufleteşti rod ascuns şi demoralizează viaţa ajunsă în voia pasiunilor. Au plouat atâtea dureri asupra lumii încât s'ar crede că este aproape o istovire a sufletelor, sau mai nimerit o stare sufletească comparată cu acel „mal du siècle" a lui René erou dintr'un roman a lui Chateaubriand, melancolie la modă. Pripa, superficialitatea, contrastele, extremele, progresul ştiinţei şi regresul sufletelor bune, dar mai ales mulţimea sufletelor slabe, caracterelor nehotărîte, voinţele neputincioase, dar târîte spre vicii şi atâta dezordine în moravuri şi în idei, arată clătinarea în care suntem.

Ceeace este mai grav şi ne produce o îngrijorare adâncă, este că tinerile generaţii par a fi atinse mai cu seamă de răul acesta straniu şi sufletele unora în loc să se deschidă cu încredere vieţii şi rostului ei înalt, sunt cuprinse în neantul sufletesc propriu vremurilor vitrege. Învăţământul modern, îndreptându-se din ce în ce spre curentul utilitar, nu a contribuit la înălţarea sufletească. Indepărtându-se dela veche idealuri, a abdicat dela rostul său de a da preferinţă solidelor daruri ale sufletului şi caracterelor creştine ; a primat corpul în detrimentul sufletului.

In secolul al IV-lea sfântul Ioan Chrisostomul prescria leacul unei epoci asemănătoare cu cea pe care o trăim. Educaţia sufletelor, întărirea caracterelor, iată salvarea pentru toţi şi pentru

familiile toate. „Sus inimile voastre. Numai astfel puteţi mântui lumea“, spunea sfântul insuflat. Preocupaţi mai întâi cu partea importantă a vieţii, cu cea sufletească, care este baza dela care pleacă toate năzuinţele acţiunilor noastre. se va obţine acea forţă sublimă care este în stare să fecundeze sufletele, care trezeşte simţul valorii personale, svâcnind puternic viaţa adevărată.

In acest caz religia este singura care poate da sprijin şi îndrumare supremelor aspiraţii ale sufletului omenesc. Şi o eliberare dela „viaţa de râmă, ce se târăşte în pământ şi se îndoapă netrebnic cu pământ“, numai Biserica o poate aduce prin afirmarea idealului religios-moral, formidabila forţă activă şi roditoare a vieţii omeneşti, care este un imperativ pentru cea mai smerită conştiinţă.

In peospectiva Evangheliei toate pornirile noastre se proporţionează şi-şi primesc valoarea lor adevărată; şi ştiinţa şi arta şi idealul şi viaţa. Căci Evanghelia lui Hristos întroduce înlăuntrul firii noastre o pulsaţie nouă, un ritm moral superior, un caracter, o voinţă trează, care intensifică puterea creatoare a vieţii omeneşti pe toate tărâmurile ei de manifestare. Sufletul se preface într'un fel de centru de distribuţie a acelei energii morale, care creiază chiar în ordinea materială a vieţii. Refuză orice aflux pornit din lumea promiscuă şi fără statornicie a pornirilor inferioare şi funcţionează acum sub regimul unei disciplini, aceea a conştiinţei morale.

Prin învăţătura Evangheliei, omul devine creator în lume şi lumina ei dă neamului un prestigiu moral, încredere în puterile lui creatoare şi isbândă în întreprinderile lui ideale. Cu alte cuvinte, pentru patimile existente, înşirate parţial mai sus, cari constituesc un fel de oftică morală a vremii, abătute dela augustele revelaţii evanghelice, afirmăm că numai credinţa religioasă spiritualizează viaţa omenească, făcând din slăbiciunea şi neputinţa ei, superiorităţi morale — „căci pe cele slabe Dumnezeu le întăreşte.“

Ea umanizează şi disciplinează voinţa, domesticeşte instinctul şi cultivă eroismul moral. „Credinţa religioasă face din om o putere activă în domeniul binelui, o putere rodnică în domeniul frumosului.“ Singură ea poate realiza din fiecare din noi o personalitate creatoare spre binele şi folosul societăţii.

Evanghelia a revoluționat lumea și toate bunurile sufletești, câștigate cândva în toate domeniile, se datoresc numai acestei noi concepțiuni despre viață, reprezentate de Isus Hristos. Și cine dorește să rezolve chestiunea îndreptării sociale trebue să așeze economia politică ș. a. la dreapta, literatura, programele științifice... la stânga, iar înainte să deschidă Noul Testament.

„Aceeași lumină care ne arată păcatul, ne face să vedem și calea ca să ieșim din el" zice Andrew Murray. „Eu sunt lumina lumii" zice Mântuitorul. Prin această lumină se văd păcatele tuturor oamenilor și tot această lumină ne chiamă la „cale, adevăr și viață."

In acest timp de clătinare, spre Hristos și Evanghelia Sa, să se îndrepte fiecare cuget, în realizarea binelui; fiecare cu stăruință să năzuiască, căci se știe că „oricine pune mâna pe plug și se uită înapoi nu este destoinic". (Luca 9, 62.)

Păr. Alex. Florea-Vlădeni.

Meditări asupra vieții sufletești

Lumea, cum o vedem, pare un câmp de luptă crâncenă, nizuindu-se fiecare de a-şi acapara cât mai multe bogăţii, ranguri şi poziţii sociale. Din necunoaşterea adevăratului scop şi sens al vieţii, această acaparare de bunuri materiale omul o numeşte „succes în viaţă" Veacuri dearândul, cu ochii legaţi, a alergat omenirea spre realizarea acestui ideal greşit. Printr'o concepţie nereală despre bine şi rău, omenirea a rătăcit pe căi greşite. Cu un intelect supracultivat, şi cu puţină pregătire sufletească, omenirea s'a îndepărtat de adevăratul ideal, s'a îndepărtat de Dumnezeu. Nu a creat D-zeu pe om, ca să acapareze cât mai multe bunuri materiale. Corpul nostru este lăcaşul sufletului pe pământ. Creatorul a pus sufletul în acest lăcaş ca prin experienţele vieţii, să-şi perfecţioneze forţele creatoare, atribuţiuni ale sufletului vecinic şi nemuritor. Cea mai mare piedică pentru a ne desăvârşi sufleteşte, este concepţia greşită ce o are omul despre Dumnezeu şi despre sine însuşi. Care este scopul vieţii pe pământ? Pentru ce această luptă grea a existenţei? Dacă am acorda încredere cuvintelor din evanghelie „Fiţi desăvârşiţi, precum Tatăl din cer desăvârşit este", am fi pe calea cea bună. După această sublimă învăţătură scopul vieţii ar fi desăvârşirea sufletească.

Până când omul va servi natura inferioară, îndestulindu-şi pasiunile şi poftele trupeşti, nu va ajunge la cunoştinţa scânteii divine din interiorul lui. Numai când va asculta de vocea sufletului, se va elibera, înaintând spre o viaţă mai ideală. Când va fi convins că viaţa de pe pământ e numai umbra vieţii adevărate, atunci se va deschide uşa închisorii în care a trăit. Suferinţa trezeşte pe om la cunoştinţa eului său superior. Sufe-

rința ne trezește din nepăsare, silindu-ne să ne reîntoarcem de pe calea rătăcirii. Omul care s'a trezit la conștiința eului său superior, pare un fluture care a rupt gogoașa de verme, și prinzând aripi, își ia sborul spre libertate.

Eliberarea de viața inferioară, animalică, dă omului liniște, calm și puterea de a se stăpâni, schimbându-i întreaga viață. Soarele pare mai luminos, păsările cântă mai duios, florile sunt mai parfumate și întreaga natură e plină de farmec. Dorința de a ajuta pe aproapele nostru, va fi mai arzătoare și inima pătrunsă de un sentiment altruist, nu va mai alerga după bunuri materiale. Filosofia greșită „să mâncăm și să bem, că numai odată trăim" a dus pe mulți în rătăcire.

Dacă din frageda copilărie ni s'ar impregna răspunderea ce o avem față de faptele noastre, dacă am ști că gândurile și faptele noastre nu sunt trecătoare, căci în urma lor culegem fructele vecinice, conduita noastră ar fi cu totul alta, și ne-am strădui spre armonizarea manifestărilor vieții noastre, cu poruncile pe cari Creatorul ni le-a dat, pentru îndrumarea noastră.

Omenirea are nevoe de caractere, de suflete oțelite prin credință și morală creștină, cari să cunoască adevăratul scop al vieții și să fie apostolii crezului lor, între massele enorme ale celor rătăciți.

Silvia Stoica Noaghea.

BIBLIOTECA „ASTRA" BRAȘOV

Calul moldovean

Amintiri din timpul bunicului.

de **Mihail Königes,** Codlea, jud. Brașov.

I.

Nici o țară din Europa nu a oferit, în cursul secolelor, adăpost și domiciliu atâtor popoare, ca România de astăzi. Toate convoiurile de popoare mergeau dela Răsărit spre Apus; un popor urma celuilalt. Fiecare din aceste popoare călătoare a lăsat urme în această țară. Bărăganul românesc dela cursul inferior al Dunării adăpostește un amestec de rasse din cele mai variate. Nu astfel Moldova. Tipul rassei la om și animal este aci mai mult unitar. Țăranul moldovean se află la un nivel cultural mai înalt, decât tovarășul său de profesiune (nu tovarășul de specie și rassă) din alvia Dunării. Stările economice însă — cât privește pe țăran — au fost puțin influințate de schimbările timpului. Așa d. p. secolele nu au influințat nici în rău nici în bine „vita de Bărăgan" ce-și are patria în moldova. Aceeași vacă sură, care își trăește astăzi traiul mizer pe miriștile uscate, aceeași vită slabă roade, de când lumea, la tuleii vârtoși de păpușoi de pe coastele colinelor moldovene. Aceeași pereche de boi vajnici, cu coarne scurte, cu cari țăranul își cară acasă, din câmp, lângă Prut și Nistru, știuleii săi galbeni de păpușoi și bostanii săi roși, — aceleași animale le întrebuințau vechii Goți înaintea carelor cu două roți, cu cari își transportau, în pribegiile lor nevasta și copii dimpreună cu tot avutul lor. Această vită era proprietatea Hunilor și Gepizilor, a Avarilor și a Pecenegilor.

Istoria se repetă.

Anul 1918. Era spre Crăciun. Zăpadă, ploaie, noroi, gloduros pe şosele. Armata Germană se retrăgea din România. Trenuri lungi de manutanţă, a căror căruţe încărcate erau trase aproape numai de boii sbârliţi moldoveni. Lângă căruţă, glotaşul bărbos, cu cojocul alb şi cu bâtul în mână. Feţe brăzdate, amărâte, dar o voinţă de fier: Goţii călători.

Vita Moldoveană mai există. Nu mai există însă renumitul *cal moldovean.*

Ceea-ce se găseşte în archivă şi în documente despre acest cal, cu renume european odinioară, este foarte puţin. Este sigur însă, că aşa numitul cal moldovean era întrebuinţat şi crescut încă în antichitate de Goţii de Vest. Bărbaţi mari, frumoşi, au şi cai frumoşi. Un bărbat, conştient de demnitatea sa de stăpân, nu şade pe spinarea unui cal inferior; îi este ruşine. Calul cel mic al cazacilor de Don este de origine asiatică şi are raporturi cu popoarele slave.

Documentele numite „Zeidner Denkwürdigkeiten" spun că în anul 1632 s'au cumpărat cai în Moldova pentru război.

Cartea „Deutsche Geschichte" ne comunică, cumcă celebri „Husari cap de mort" ai regelui *Frideric cel Mare* călăreau mai ales cai moldoveni.

Până la mijlocul veacului trecut fiecare mare proprietar din Moldova şi boer avea crescătoria sa de cai, care era împărţită în herghelii. Fiecare Herghelie avea culoarea sa proprie şi insigniile sale speciale. Vara şi iarna aceşti cai aproape sălbatici, erau expuşi tuturor intemperiilor liberi în mijlocul naturii. Aceste animale, nobile în constituţia lor, se oţeliseră până la extrem contra căldurii şi frigului, contra foamei şi setei. Aceste fiinţe libere aveau deosebită predilecţie pentru apă. Chiar înainte de aşi stâmpăra setea în faţa unui râu, aceşti cai întrau cu o pasiune înnăscută în apă şi se scăldau cu multă plăcere, apa curgându-le peste spate. Herghelii întregi de cai moldoveni erau aduse la Târgul de toamnă din Braşov. Drumul din Moldova spre Ţara Bârsei ducea peste Vălenii de munte — trecătoarea Tătarilor — Buzău — Prejmer, spre Braşov. Fiecare herghelie era condusă de trei până în patru păzitori, dintre cari unul era aşanumitul vătaf. Aceşti cai sglobii, cam de patru ani, veneau

în urma iepei conducătoare, care avea la gât o talangă de tinichea cu un sunet înăbuşit, fiind călărită de cel mai tânăr păzitor, un băeţandru în capul tuturor.

Pe locul mare viran dinaintea porţilor vechi ale oraşului, la poalele dealului Cetăţuii, se ţinea târgul de cai. Aici venea ţăranul din Ţara Bârsei şi îşi cumpăra ceea-ce avea nevoe. Fiecare herghelie îşi avea locul ei separat. O parte a terenului era închisă de dealul Cetăţuii, cealaltă parte era închisă de digul înalt al întăriturilor oraşului. Spre Braşovul vechi căruţele ţăranilor din „Ţara de sus" formau un dig de nepătruns; Blumăna era închisă prin cetatea de căruţe ale ţăranilor din „Ţara de jos"

Ore întregi şedeau bătrânii ţărani în serile lungi de iarnă, la vetrele lor, ale căror văpăi pâlpăiau misterios, şi îşi povesteau de atâtea ori, păţăniile. In aceste povestiri împleteau adeseori întâmplări despre caii moldoveni. Erau unii oameni, pe cari îi mânase câştigul cărăuşiei până la vechea metropolă a împăratului, la Viena, şi cari aveau traşi la căruţele lor câte 10-12 cai proveniţi din caii moldoveni.

De câte ori nu şedeam ca băeţandru de ţăran, în mijlocul acestor bătrâni cu plete albe, încărcaţi cu anii experienţelor şi călătoriilor şi le ascultam cu atenţie poveştile şi peripeţiile. Iar mai târziu, ca flăcău, când mă luam la întrecere cu camarazii mei, pe păşune, călare pe un cal bun, cu toţii eram de acord că acel cal al învingătorului provenea — după mamă, sau bunică — din rassa cailor moldoveni.

Târgul anual de toamnă din Braşov.

Capriciosul zeu al vremii este de astădată favorabil timpului. Vântul şi ploaia, — oaspeţii aproape neliniştiţi ai târgului din Braşov — sunt absenţi. Pădurea de fagi şi de paltini a Tâmpii s'a îmbrăcat azi în vestmânt de sărbătoare: frunzişul de toamnă străluceşte multicolor pe coasta piezişă a dealului.

Pe terenul din faţa Cetăţui valuri de oameni şi de animale. Partea dealului Cetăţuii, dinspre oraş, este presărată de oameni, pe care plăcerea de spectacol i-a mânat să iasă în liber, din camerele lor. Şi digul înalt, care se întinde dela poarta din Str. Vămii până la poarta din Str. Porţii, este ticsit de curioşi.

Poliția orașului menține ordinea.

Cumpărătorii în grupuri — în majoritate țărani — stau cu toții în jurul cailor aduși spre vânzare. Aceștia, cam speriați se îndeasă formând un ghiem compact. Păstorașul se trudeste mereu să desfacă acest ghiem al cailor nervoși, pentru ca cumpărătorul să poată examina fiecare animal în parte. Lucru ciudat, tocmai calul care se află de fiece dată în mijlocul grămezii, este solicitat de cumpărător, spre a fi văzut mai deaproape. Imediat ce păstorul și-a luat truda de a scoate din înghesuială calul cerut țăranul îl dă de-o parte și cere să i se aducă alt cal.

După ce în fine cumpărătorul s'a fixat asupra alegerii calului și după ce s'a înțeles cu vătaful asupra prețului lui, animalul i se indică păstorului mai în vârstă. Dar iată, că drăcia de cal s'a amestecat din nou printre caii din grup.

De câte cinci-șease ori bietul păstoraș este nevoit să mâne ghiemnl de cai, când spre dreapta, când spre stânga, spre a putea scoate în afară animalul indicat.

Herghelegiul își împinge căciula țuguiată în capul pletos își sufulcă mânecile largi murdare-gălbui ale cămășii, până în sus, își aranjează șerparul de piele larg, își pregătește funia de aruncat, și înconjoară herghelia pășind tiptil cu opincile sale moi, privirea fiindu-i ațintită mereu, ca a lupului asupra, calului indicat. Insă și calul a citit în ochiul ager al herghelegiului, ce-l amenință. El se îmbulzește mereu între ceilalți cai.

Câțiva țărani dau și ei o mână de ajutor.

Fără voe animalul iese din cârd, cu privirea speriată, pierde pe herghelegiu din ochi — ridică capul — ciulește urechile —, o aruncătură, — și arcanul l-a prins. Calul speriat face o săritură la o parte — și funia e strânsă. Animalul astfel prins se ridică în două picioare și bate aerul de două-trei ori cu picioarele de dinainte, spre a scăpa. Sforăe îngrozitor prin nări. Herghelegiul se îndeasă repede între calul prins în arcan și între cârd, pentru ca ceilalți cai să nu se încurce în sbilț.

Bătrânul herghelegiu care ține calul, îl împinge pe acesta cu abilitate dela sine. spre terenul deschis. Acum este momentul, când animalul înfricat încearcă să scape prin fugă. Cu iuțeala fulgerului omul se apleacă șezând pe opinci. Ca pe un alunecuș, calul își târăște după el pe omul ce-l chinuește, trecând cu

dânsul diagonal pe lângă ceilalți cai; nu prea departe — căci herghelegiul își pricepe meseria. Jumătate de-a berbeleacul și hop, calul zace pe pământ.

Mai mulți țărani zoresc într'acolo. Iată-i pe doi inși apăsând cu genunchii asupra grumazului animalului strâns cu sbiltul. Un al treilea îi pune în grabă un căpăstru nou în jurul capului și cu o funie tare de cânepă îi leagă falca inferioară. Totul se petrece fără nici o vorbă.

Acum unul din țărani face un semn herghelegiului — care șeade încă tot cocoloșit. Omul se ridică, desface „funia". O smucire și calul e pe picioare.

Lupta începe din nou. Animalul legat se zbuciumă din răsputeri spre a scăpa. Pumnii țăranilor însă sunt tari. (Dacă calul nu se astâmpără, e trântit din nou la pământ).

In mai puțin de un sfert de oră năzdrăvanului i s'a înfrânt voința. Scăldat în sudoare, cu spetele și coastele tremurând calul stă neclintit locului. Sângele îi curge din maxilarul inferior și înroșește pământul.

Acum, doi cai — aduși anume de cumpărător, în acest scop — sunt astfel postați, încât novicele să fie așezat între aceștia, bine strâns cu căpăstru și funie. Un argat se urcă în șea și dă bici dindărăt. Căluțul se mai ridică odată în ambele picioare. In zadar. Puterea omului e mai tare decât a animalului.

(Va urma)

Amurg.

Cu cît amurgul se întinde 'n mine,
Cu-atît sporește-al simțurilor jar
In trupul tău, vrăjit, incendiar.
Prezent sublim. Osîndă, care vine...

N'am să mai fiu, când vei iubi mai bine;
Sluji-vor alții misticul altar.
Va bate, amintirea-mi, tot mai rar
La poarta voluptăților streine.

O torță! Alta!... Focul tinereții.
Chemare caldă-a sexului și-a vieții.
Dar când s'o stinge ultimul tăciune,

Strejer voi fi suspinului final,
Și vei sorbi plecată pe genune,
Cu buze reci, sărutul meu astral!

27 Aprilie 1935.

I. Gr. Perieţeanu.

Lacrima dorobanțului *)

Era'n ajunul Paștilor. Lupta a fost scurtă, dar cu atât mai dârză. Frontul dela Ciucea a fost distrus ca o jucărie.

Fugeau Săcuii, fugeau Ungurii-roșii mâncând pământul. In urma lor cară, arme, tunuri și muniții părăsite...

Unii-și aruncau pușca și mantaua, ca să le fie fuga mai ușoară. Alții se înghesuiau claie peste grămadă în câte o căruță hodorogită, lovind fără milă în bieții cai, care nu răzbeau să-i urnească.

Când am văzut locul curățit, ne-am strâns rândurile și o pornirăm fără zăbavă înainte. Neodihniți și nemâncați. Eram zoriți s'ajungem cu un ceas mai de vreme la frații noștri Crișeni, cari — spre deosebire de restul Ardealului — se mai svârcoleau încă în ghiarele dușmanului de veacuri.

O luarăm drept printre munți, pe malul Crișului repede. Valurile lui spumoase și grăbite clocoteau în alvia îngustă de stânci, aducându-ne, pare că, gemete de gurere și strigăte de chemare, de departe.

Mijea de ziuă. Departe, în zare, se lămurea o dungă luminoasă. Pe cer se întindea un val de flacări ușoare, învăluind crestele munților într'o maramă viorie. Dintr'o spărtură de nor se ivea soarele, ca un glob aprins. Ceața ușoară se ridica de prin văi și se pierdea ca un fum. Cerul se desvelea tot mai larg, tot mai senin. Ieșiam din munți.

Valea Crișului se lărgea. In dreapta și în stânga se întindeau livezi înverzite. Holdele de curând răsărite fluturau, ca niște valuri ușoare, în bătaia vântului de dimineață. Câmpul

---

*) Din volumul de schițe ce va apare.

părea primenit de sărbătoare. Râdeau luncile întinerite şi lanurile tolănite în razele soareiui de April.

Mirosul de primăvară se învăluia în căldura dulceagă a zilei. Dinspre coama dealului din faţă ne zâmbeau cireşii şi prunii îmbrobodiţi în floarea lor albă, ca într'un văl de mireasă.

In urma mea se înşirau carăle, in care voinicii, obosiţi de luptele zilelor trecute, îşi odihneau trupurile, şezând deasupra lăzilor cu muniţii.

Unii stăteau lungiţi cu coiful pe ceafă, privind în zare la lanurile înverzite, cu gândul dus la ogorul lor de acasă, nesămănat poate. Şi la ograda lor, în care aşteaptă de patru primăveri plugul înţelenit în umbra şurii.

Alţii fluerau sau îngânau o doină trăgănată, un cântec de dor,

Şi'n faţa ochilor le răsare satul lor, cu căsuţele mici şi albe proaspăt văruite de sărbători, cu chenare albastre pe la uşi şi pe la ferestre, în care râd zambilele înflorite. Iată prispele netede, bătute de soare, copii sburdalnici, în cămăşuţa lor de borangic, ales cu flori roşii, desculţi, cu părul în vânt, sbenguindu-se în praful uliţii...

Paştile ! Sărbătoarea Invierii, zi de bucurie pentru tot creştinul.

Ouă roşii, floarea Paştelui şi zambile, cozonac şi pască, sfânta liturghie cu înconjurul bisericii din deal şi cu „Christos a înviat" cântat de toţi credincioşii. Miel şi vin, voie bună şi urări de sănătate la toate neamurile şi la toţi vecinii !

Şi hora din sat la răspântia din faţa hanului. Ce mai horă !... Flăcăi în cămeşi nouă de pânză creaţă, lucrate cu alesături, ca pentru nuntă. Flori albe, căpătate dela surate, înfloresc căciulile şi pălăriile trase pe o ureche. Iar la brâu le flutură batistele de borangic cusute de fete cu arnici în toate feţele şi semănate cu fluturei de argint, pe care flăcăii le fură, aşa în în şagă, în mijlocul jocului, dela cea, care li-e dragă.

Şi Dinu, scripcarul, ce mai hore şi ce mai brâuleţe trăgea din arcuş ! Tremura pământul frământat de picioarele voinicilor, prinşi strâns peste umeri. Iar fetele împrejur priveau rumene la faţă şi cu ochii înviorati la tropotul întortochiat al picioarelor.

Şi când lui Dinu îi oboseau degetele pe scripcă, dădea

odată cu ele peste coardă şi-o sfârşea cu un ţipăt înalt şi ascuţit.

Se spărgea brâul, flăcăii se risipeau, stergându-şi cu batistele înflorite sudoarea de pe faţă.

Dar Dinu nu le da mult răgaz! Işi înstruna vioara, iar Chiriţă, cobzarul, începea a zbârnăi din cobză. Şi pornea domol o horă legănată.

Cât ai bate în palme s'a lărgit hora. Flăcăii prind fetele pe după mijloc şi degetele lui Dinu se mişcă tot mai iute. Flăcăii strâng felele tot mai aproape şi se porneşte un vârtej de nu le mai vezi picioarele. Răsună satul de chiote şi de veselie!

Pe prispe şi în faţa hanului şed mamele, privind cu mândrie la fetele lor sprintene şi le râd ochii de fericire, când le văd prinse în horă lângă un flăcău mai de seamă. Cumetrele îşi povestesc păsurile, iar bătrânii, împrejurul meselor de sub umbrarul hanului, vorbesc de sămănături şi de vreme, morfolind în dinţi luleaua sprijinită în colţul gurii. Din când în când ei mai aruncă câte-o glumă flăcăilor, închinând din paharele cu vin.

Dar dela o vreme fetele-şi pierd răsuflarea şi Neagu, vătavul, o ia mai domol şi face un semn lui Dinu. Vioara dă un ţipăt ascuţit şi hora stă pe loc.

S'a spart jocul, se risipesc jucătorii. Zadarnic cearcă Dinu să picure o chindie! Flăcăii şi-au prins fetele pe după mijloc şi o pornesc de vale, la fântână, să se răcorească. Ei scot apă cu găleata şi-şi răcoresc feţele învăpăiate.

Şi râs şi glumă, sbenguiri pentru o batistă furată mai cu voia, mai fără voia fetii. Ici-colo o şoaptă şi o strângere mai caldă.

Dela o vreme o pornesc iarăşi la deal, unde-i cheamă vioara fermecată a lui Dinu. Şi jocul se 'ncinge iar, şi ţine până spre înserat. . .

* * *

Răsună goarna! Am ajuns pe o culme de deal. Un scurt popas. Voinicii sar din căruţe, îşi desmorţesc oasele, îşi scutură hainele, se orânduesc în şiruri şi o pornim de vale.

Jos la poalele pădurii, un sat mic se iveşte risipit printre sălciile de pe malul Crişului. Căsuţe albe cu grădini înflorite

fântâni cu cumpene. Toate înnecate în soarele de amiazi, ca într'o mare de lumină.

In capul satului s'a strâns întreg norodul. Bătrâni cu plete albe, încovoiați de greul vieții, mame cu pruncii în brațe, femei cu ochii stinși de jalea celor duși, ca să nu se mai întoarcă și fete tinere, sprintene și vioaie, în haine de sărbătoare. Toate ne întind flori, cupe cu lapte, ouă de Paști, pâne, cofe cu apă, tot puținul ce-l aveau la casă, ca să hrănească și să adape pe cei, ce au înfruntat moartea și au venit în clipa din urmă, să-i mântuie dela pieire.

In fruntea lor, un preot bătrân în odăjdii, cu crucea și cu evanghelia în mână, părea un sfânt coborât din icoană. Toate razele soarelui se strânseseră pe auriul crucii, în momentul, când o ridică sus și ne binecuvântă, cu glasul înecat.

Au uitat voinicii de ogoarele lor de acasă, de plug și de hora din sat.

Cu privirile lucind de bucurie, cu fețele înviorate își săltară coifurile în văzduh și din piepturile lor cu șapte vieți răsună un „urra" de clocoteau văile.

Bătrânii își ștergeau lacrimile cu mâneca cămeșii, mulțumind lui Dumnezeu, că le-a făcut parte s'ajungă ziua aceasta mare. Femeile, cu fețele brăzdate de lacrimi, își ridicau în brațe copilașii, să vadă și ei minunea acestei învieri a sufletelor lor de robi.

O bătrână, sprijinită pe un băț, cu ochii stinși, își ridică mâna dreaptă și strigă cu toată puterea pieptului ei supt :

— V'ași da și sufletul din mine, dragii mei, dar nu mai am.

Și o podidi plânsul.

Când am sărutat crucea, pe care mi-o întinse cucernic preotul, am simțit că-mi picură două lacrimi calde la picioarele Mântuitorului..

Gh. Tulbure.

Mi-e sufletul stână....

Mi-e sufletul stână
Pe râpă de munți,
Oițele-s doruri deșarte
Ce trec pe 'nserate
Pe 'ngustele punți
Și trudnice vin de departe....
Mi-e sufletul stână
Și cerul î-mi este fântână....
Iar noaptea, durerii lințoliu,
In vis mă cufund,
Veghiez și pătrund
In inima-mi ninsă de doliu.
Furtuna mi-e frate,
Un fulger când bate
La poartă,
Mă trezesc
Și-mi zvâcnesc
Durerile 'n vine,
Infrângeri străine,
Zbucnite din aspra lor soartă.
Și ași vrea să m'arunc
In al vieții coclaur,
— Un balaur —
Să strâng din văzduh
Și putere și duh
Și tunetul, focul,
Să 'nfrâng
Nenorocul
Al celor ce plâng
Să spulber trufia
Și nemernicia
Ca apoi să răsară
Pe-al vieții meleag
Iubirea și crucea
Ce sângeră 'n prag.....

I. Al. Bran-Lemeny.

Două glume... pipărate.

1.

Subsecretarul.

Dacă ieşea niţel mai lungă, o dedicam cu plăcere prietinilor ardeleni Liţă, Niţă, Ghiţă... şi regăţenilor Jenică, Mişulică şi Fănică — foşti şi desigur viitori miniştri.

Amice!

Până ieri ai fost un biet de om ca mine, ca dumnealui, ca oricare altul...

Nu răsăriseşi nici cu o schioapă deasupra gloatei, din care făceai parte cu întreagă onorata-ţi familie.

Nimenea nu bănuise existenţa ta efemeră, căci prin nimic nu ieşise la iveală.

Nu ţi-am cetit numele sub vr'un articolaş de gazetă sau de revistă ....bag seama n'ai deprins niciodată nici proza, nici poezia.

N'ai scris macar o broşurică de zece pagini, necum vr'o carte înţeleaptă, simplistă sau şuchiată.

Pui de om nu te-a auzit glăsuind vre-odată în faţa poporului, al cărui suflet să-l frământi prin puterea cuvântului, să-l mişti, să-l extaziezi, să-l zgudui.

N'ai făcut nimic în lumea asta, înafară de ce fac toţi cetăţenii : slujbă, copii şi datorii.

Nu eşti nici frumos, nici urît; nici bun, nici rău; nici cruce de biserică, nici tâlhar de milioane... ai rămas un ins incolor şi neexprimat.

N'ai născocit şi tu... vre-o invenţie folositoare; n'ai propovăduit un ideal naţional; n'ai fost nici conferenţiar ambulant: să 'ndemni lumea la muncă 'nteţită, la economie exagerată şi cheltuială puţină; n'ai fost nici „asesor în Consistor, nici cântăreţ la „Operă", nici actor la „Naţional", nici dansator la „Tănase"... n'ai fost şi nu eşti absolut ni....

— Ce spui?... zi mai tare domnule subsecretar, să te-auzim cu toţi!

— *„Sunt membru devotat al partidului şi şef de organizaţie!"*

— Auleooo! Eşti şef la *Dosădita!* Iartă-mă Excellenţă dragă!

Cum uitai, pentru Dumnezeu, un lucru important ca ăsta? S'a isprăvit cu mine: m'am ramolit de tot şi pace bună!

2.

„Apostolul" Pavel.

(Asemănări între Prealuminatul Părinte şi obscurissimul subsemnat).

In familia noastră numele de Pavel este tradiţional, aproape ereditar.

Pavel i s'a zis din sfântul botez străMoşului, moşului, tatălui meu, mie şi... i s'ar fi zis cu certitudine era-să-fi fostului meu fecior.

Cât şi întrucât vor fi semănat glorioşii mei antecesori cu sfântul, marele şi prealuminatul Apostol Pavel, nu-mi pot da seamă din simpla pricină, că n'am avut fericita ocazie să cunosc personal pe nici-unul dintre marii mei înaintaşi, y compris prea de timpuriu răposatul meu părinte.

Dar un bun şi vechiu prietin al meu — Român unit şi dobă de carte, doctor în sacra teologie dela Prapaganda Fide din Vatican, care cunoaşte din fir în păr celebrul trecut al marelui mucenic — mi-a atras de mult atenţia asupra frapantei mele asemănări cu răposatul Protopărinte al sfintei, catolicei şi apostolicei noastre biserici.

Şi în adevăr, după stăruitoare şi amănunţite cercetări personale coroborate cu ale prea distinsului meu prieten, pomenitul „doctor în omni re scibili et quibusdam aliis“, am răuşit să fixez realmente (si licet componere parva magnis) o totală asemănare între obscurissimul credincios al bisericei sale greco-catolice ardelene.... şi strălucitoarea, aş zice grandioasa columnă a credinţei noastre strămoşeşti — cu toată diferenţa de vârstă, stare socială şi mai ales de uriaşa distanţă 'n timp ce separă sbuciumatele noastre existenţe, deosebitele şi totuşi atât de asemănătoarele noastre îndeletniciri publice.

Iată, onoraţi cetitori de ambele confesiuni, rezultatul precis şi extrem de concentrat al acestor foarte interesante constatări:

1. Apostolul Pavel a fost mic de stat, lat în umeri, nu prea frumos, bolnăvicios, dar un pasionat, mai mult: un fanatic al ideilor sale.

Leit figura şi apucăturile, celui ce scrie aici.

2. Apostolul Pavel s'a convertit: din Saul s'a făcut Paul.

Anticipând cu treizeci de ani „legea Argetoianu“, subsemnatul s'a convertit şi el, răuşind, ca din multilateral *proprietar* ce fusese, să devie un simplu... *debitor.*

3. Apostolul a pribegit cu toiagu 'n mână, prin lumea romană şi păgână.

Eu am cutreerat întreg Ardealul şi Banatul, cu geamantanu 'n mână.

4. Pavel a fost preotul Bisericei sale autocefale.

Eu am fost preotul Thaliei noastre naţionale.

5. In tot timpul său liber, Pavel a propovăduit virtutea supremă: *iubirea.*

Par'că eu ce-am făcut viaţa 'ntreagă?

Am propovăduit iubirea sub toate aspectele ei: iubirea de adevăr, bine şi frumos; de limbă, lege şi moşie; de ţară, omenire şi Dumnezeu.

Dar mai ales am stăruit cu încăpăţânare, asupra principiului salvator al neamurilor: iubirea de femee — indiferent de culoarea, limba, confesiunea sau starea ei socială, aşa că în privinţa acestui ultim capitol filantropic, îndrăznesc să cred că l'am bătut pe răposatul meu concurent Pavel, cu o lungime de.... căţiva kilometri.

Tinca, August 1933.

A. P. Bănuţ.

Mi-i dor.

Mi-i dor,
Și lutul trupului, mi-e sgură,
Și 'n sufletul pustiu, s'au strâns dureri
Ce 'n picuri grei într'una gândul curmă
Și uit c'a fost o zi, care-a fost ieri.

Mi-i dor,
S'alerg prin vârfuri desfrunzite,
Și 'n urma mea în loc de flori, să las
Doar frunzele de vreme 'ngălbenite;
Trofeu al Providenței fără glas.

Mi-i dor,
Să biciuiesc destinul,
Să-l risipesc din vârfuri, în neant,
Să sfarm în pulberi de granit, tot chinul
Și să îl spăl în stropi de diamant.

Mi-i dor,
Să sfarm, în praf și bulgări, lutul,
Și să-l presăr alături cu drumul,
Din el, să-și facă pradă vântul,
Și 'n zări să se împrăștie ca fumul.

Și, când trecutul îți va fi comoară
Și moartea, un refugiu—odihnitor,
Aș vrea să-ți dau, ca ultimă povară,
Un pic, din tot ce azi mi-i dor.

Florica Mușat.

Fatalitate.

Iubire, viață... vis de vrajă moartă...
Urzesc în fire fine de linţoliu
Penumbra zilei zăbrelită 'n doliu.

Străfulgerare stranie deșartă
Scântee 'n coapsa rigidă de creer
Cu care viața-mi vitregă cutreer.

Zig-zag de drum... paşii pe el mă poartă
Cu gânduri stol, stavilă rump în cale
Năuc, spre-aceleaşi nerozii fatale...

Horia E. Frunză.

Singurătate.

Cum se 'ntunecă afară
Şi aprind lumina 'n casă
Potrivesc fotografia-ţi
Inaintea mea pe masă.

Visul tainic iar mă cheamă
Către vremea ce-a trecut
Şi mă face să simt iarăşi
Tot ce-ai spus, tot ce-am făcut.

In tăcerea nopţii calme
Suntem singuri, îmi zâmbeşti
Şi de dragoste cuvinte
Par'c 'ai vrea să îmi şopteşti

Par'c'aud cuvântul molcom
Dulce ca o serenadă
Şi începe-atunci agale
Câte-o lacrimă să-mi cadă.

Iţi ating cu mâna ochii,
Tu rămâi nu te fereşti
Şi'n surâsul ce'nfloreşte
Inţeleg că mă iubeşti.

Mă aplec ca altădată
Pe-al tău sân faţa-mi să pun
Dar iluzile-mi se sfarmă
Ca baloane de săpun

Şi rămân iar cu pustiul
Şi cu dureri ce mă ard,
Cu dureri şi cu speranţe
Fluturate de hazard.

Cât de grea-i singurătatea
Şi viaţa fără rost
Când îmi vin mereu în minte
Bucuriile ce-au fost.

Eugen Voicu.

— Sakia-Muni —

Despre Sakia-Muni Sidharta s'a scris mult. Despre preceptele cu care acest „iluminat" a vrăjit miliarde de oameni dealungul a aproape trei milenii, asemenea. Despre *contrastele* care i-au punctat viaţa şi învăţătura, mai puţin. Nu că s'ar fi desconsiderat aceste contraste. Ci, numai pentrucă istoricii, filozofii, gînditorii, au pus preţ prim pe precept în sine; pe verticalitatea ideii; pe ordinea cronologică a faptei, a vieţii.

Rabindranath Tagore, acum vreo douăzeci de ani, a observat această lipsă. In câteva monumentale povestiri a evidenţiat, printre altele şi partea contrastantă a vieţii şi a operii lui *Budha*, chiar când contrastele au prezentat unele inevitabile scăderi. Era cel mai indicat s'o facă: aderenţele sale cu budhismul nu au fost numai pur intelectuale; normele acestei religii i s'au filtrat în sânge, în cuget, în suflet. Apoi: mediul în care şi-a desvoltat intelectul este impregnat de opera fiului de rege care la şasesprezece ani, se încercuia în ascetism absolut.

Traducerile din Tagore în limbile europene, atenţia ce s'a acordat operei acestui încoronat al premiului Nobel pentru literatură, au avut, în mare măsură, darul să atragă atenţia gânditorilor asupra originalelor precepte metafizice care fac corp comun cu religia, la Sakia-Muni.

Cu toatecă, scrieri despre budhism se află încă din cele mai vechi timpuri, vezi textul lor. Al celui mai neînţeles absolut religios. Azi, se cunosc suficient atât lacunele budhismului, cât şi strălucitoarele sale concepţii care au isbutit să prăvălească din înălţimi sacrosancte — pentru un timp care s'a dovedit a se în-

toarce împotriva uzurpătorului — religia veche ca vremea a upanişadelor sau a brahmanalelor concepută în inima Indiei, undeva pe Gange, acest fluviu sfânt al localnicilor, care avea menirea să devină — ce supremă coincidenţă! — leagăn al noii credinţe propovăduită, după desăvârşirea sa ca om şi filozof, de către Budha, în Benaresul de azi, Varanaşi de acum 2600 de ani.

Şi tot atât de suficient, se detaşează din această frescă religios-metafizică, marile-i *contraste*, pentru a pune în dilemă milioane de credincioşi; pentru a coborî, cu trepte cari nu vor mai putea fi urcate uşor, valoarea mistică a acestei unice credinţe.

O afirmaţiune — care a rezistat tuturor criticilor dealungul timpului — este aceea că: budhismul este religia bunătăţii desăvârşite, a înfrăţirii nu numai omeneşti, ci universale. Tot ce este viaţă, cade în zona acestei înfrăţiri. Şi acolo rămâne fixată cu ligamente înalterabile. Isus spune: „Iubeşte pe aproapele tău ca pe tine însuţi". Buddha, cu cinci sute de ani înaintea Mântuitorului, grăia: „Cuvântul meu este cumpăna iertării pentru toate fiinţele". Şi asinul pe care-l pui la poveri prea mari şi firul de iarbă pe care-l striveşti sub talpa încălţămintelor tale, sunt fiinţe. Isus reduce aproapele la om. Buddha întinde noţiunea, pentru a îmbrăţişa în marea iubire toate fiinţele.

In comparaţia aceasta nu găsesc o scădere la religia lui Christ. Aceasta este superioară orcărei alteia, tocmai pentrucă Isus a înţeles să *ţină cumpăna dintre minune şi realitate*. Minunea este apanaj al supranaturalului, al lui Dumnezeu; realitatea este a oamenilor. In însăşi această cumpănă, stă toată vitalitatea creştinismului: şi-a însuşit, şi-a asimilat, şi-a acomodat, toate cuceririle minţii omeneşti, chiar când au trecut de limitele admise de majoritatea religiilor, refractare, în general, orcărei inovaţiuni, vizibile, pipăibile.

Acest lucru lămurit, să reviu.

Este stabilit că bunătatea şi iubirea, au extensiune vastă la budhişti, în ceace priveşte conţinutul noţiunei, nu sfera. Unde însă, ascetismul recomandat de Buddha devine periculos, complet asocial, este acolo unde se recomandă *tuturor* credincioşilor „renunţarea totală", nimicirea în nefiinţă, întru obţinerea dreptu-

lui de a pătrunde în *Nirvana*. Ori, acest lucru, care n'a putut fi realizat nici acolo unde budhismul s'a impus integral („integral" în sens relativ), înseamnă îndemn la sinucidere; şi, ceace este mai grav, a speţei gânditoare: a omenirei. Restul vieţuitoarelor este făcut să nu priceapă, să trăiască numai prin instinct.

Ascetismul, tocmai pentrucă este o concepţie materializată'n chin, şi renunţări, nu poate fi generalizat, vulgarizat. Mulţimea, prin însăşi contactul zilnic, inevitabil, necesar, nu poate fi pătrunsă de valoarea morală a ascetismului, a schivniciei, care prin ordinea firii, înseamnă izolare, singurătate. Pentru a fi un perfect ascet, trebuie un caracter de oţel, un moral ridicat, un cuget vast şi pur. Aceste elemente nu se găsesc în masse; sunt izolate, personale. Un ins ascet, da; o massă ascetizată, niciodată. Buddha a întrevăzut acest lucru. Atunci când era în plină eflorescenţă, laborioasa sa activitate prozelitară, a aruncat ultima şi singura salvatoare lozincă: toate cauzele neajunsurilor şi durerilor, sunt germinate de *dorinţă*. Foamea, atâta vreme cât este dorinţă, nu poate fi considerată decât ca o păcătuire. Actul nutriţiei trebuie privit ca făcând parte din marele lanţ al dorinţelor amorţite şi prefăcute în „acte ascetice". Nutriţia trebuie privită ca un act de integrare a irealului în fiinţa fizică, destinată, tocmai prin asemenea acte, acelei „totale renunţări" dela care vine mântuirea prin nimicire. Nu nutriţia este introspectivă, ci asimilarea, osmoza, chiar dacă au la bază *actul fizic*. Aci este originea mântuirei, singurei mântuiri valabile.

Acelaş raţionament există la budhişti, pentru toate simţurile, pentru toate actele fizice.

Dar chiar zămislirea are la origină *dorinţa*. Prin urmare naşterea este prima durere. După care vor veni altele şi altele. Pentrucă dorinţa este 'n noi, face parte întreagă din fiinţa noastră fizică. „Ucideţi dorinţa şi veţi fi desăvârşiţi". Şi Buddha merge mai departe întru atingerea ţelului: universala şi completa nimicire: „Însăşi dorinţa poate fi o înexistenţă, o viziune... nimic".

Aci se opreşte.

Un cuvânt în plus, ar fi fost pasul spre prăpastie, cuiul care ar fi oprit în loc orice formulă metafizică mediatoare. Dincolo de *nimic* (această noțiune de vid absolut care poate frânge cele mai necesare simțuri ale vieții), dincolo de cuvântul totalei negații, gândul nu mai poate lua forme nici spre cerul celui mai pur, celui mai glacial transcendent.

Pentru a nimici viziunea, abstractul vital care este *dorința*, Buddha recomandă, impune, celibatul; nu pentru o anumită categorie de oameni (de altfel castele pentru el sunt inexistente). Ci, celibatul universal, sterp, fără putință de recreere, luminat și încălzit de un soare dela care să nu mai absoarbă lumină și căldură vre-o ființă omenească, vreodată.

Iată pentruce scriam mai sus că „renunțarea totală" înseamnă îndemn la sinucidere.

Din acest unghiu, Sakia-Muni se arată ca cel mai neîmpăcat dușman al vieții cugetătoare.

* * *

O ideie este întreţesută cu un sentiment. O religie — complex de idei — nu mai puțin. Budhismul se bizuie pe dragostea nemărginită, lipsită de pasiune, de viţiu. „*Lalita-Vistara*", un fel de biografie a lui Siddharta-Buddha, defineşte, la capitolul XIII, această bunătate, ca trecând peste orice închipuire a noțiunii. O iubire într'o bunătate fără sfârşit: bunătatea tuturor suferinţelor, admițând toate nemerniciile, toate umilinţele tuturor vieţuitoarelor. Iubirea unită cu bunătatea, în absolutul noțiunilor.

De ce se defineşte aşa de însistent acest lucru?

Pentrucă iubirea, în înțeles vulgar, este un apanagiu al dorinţei. Pentrucă iubirea fecundativă, dinamică, are forme superbe sensoriale, care nu pot germina izolat, care nu pot fi concepute cel puțin în narcisismul unora din pesimiştii moderni; şi care trebuiesc distruse întru menținerea ideii de „supremă renunțare". Şi, definiția aceasta, are tocmai rolul să tragă un zid până la cer între iubire şi dorință.

Dacă acest țel nu a fost și nu va fi atins niciodată, este pentrucă Buddha voind să creeze o religie a Absolutului fără un finalism definit, a abstractizat într'atât concepția ce avea despre viață și moarte încât, pentru cea mai mare parte din adepții săi, ea, concepția, a devenit *interpretabilă*. Și interpretarea s'a făcut an cu an, veac cu veac, în sensul satisfacerii tocmai a ceace trebuia înlăturat spre reușita completă a unei atitudini în fapt, care avea țelul unic *Nirvana*.

Chiar budhiștii ortodocși — acei ce au menținut în cea mai mare măsură învățăturile în formă apropiată de original — au înclinat spre asemenea interpretări. Acestea, se poate să fi fost lansate tocmai de aceia, cari ar fi avut menirea să păstreze înalterate preceptele. Și cari, poate din lașitate, poate din motive materiale, poate pentru a face credința mai atractivă scoțând-o din rigiditatea formulelor filozofice, s'au umilit în atitudini nepotrivite primelor învățături ale lui Buddha. Dar tocmai prin asemenea umiliri și renunțări, budhismul avea să devină pseudoreligia din vremurile noastre.

Ceva mai mult: însăși *Nirvana*, acest Rai conceput budhist, pe care cap. XVII. din „Lalita-Vistara" îl definește ca *loc în care nu poate fi nici gândire, nici absență a gândirei*, acest finalism pe care orice ființă omenească îl vrea ca indispensabil, a fost interpretat. Budhiștii ortodocși când zic Nirvana, înțeleg nimicirea în neființă a omului; alții — interpretativii înspre necesarul uman — înțeleg o stratificare a ideilor isvorite întru rămânerea cunoașterii și dincolo de moartea insului (pentru această transmitere a cunoașterii este necesară procreiația); pe când unii, mergând pe un drum de mijloc, își închipuiesc acest miraj al veșniciei ca un loc de odihnă totală pe un pat de fericire fără margini, întreagă.

Concepțille cele mai apropiate de cuvântul învățătorului, sunt cele ortodoxe. Cele care rezidă în Ceylan și Nepal. Celelalte sunt inperpretări. Deși se prea poate ca însăși filozofia contopirii *eu*-lui și *noneu*-lui, sfârșitului și a nesfârșitului unificate, a clipei egală cu veșnicia, încă să fie o interpretare transcendentalizatoare venită mai târziu și pusă 'n slovă de ciracii marelui *Iluminat*.

Cartea „*Tantralei*“, care cuprinde o serie de îndreptări a eroilor altoite cu timpul pe tulpina budhismului originar, se pare că are rolul de a clarifica interpretările şi de a moraliza şi orândui credinţa. Faptul că a apărut în Nepal — la o dată care se stabileşte cu aproximaţie — ţinut care păstrează un profund cult pentru budhism, îndreptăţeşte părerile acelora cari cred că *Tantrala* este o purificare a conceptelor lui Sakia-Muni, de alterările vremelnice. Ea ar urmări prin urmare o redresare necesară, scrisă poate după indicaţiunile vreunui conciliu, cam prin veacul XVIII al erei budhiste (sec. XII—XIII d. C.).

N. Ladmiss-Andreescu.

(Va urma)

BIBLIOTECA „ASTRA“ BRAŞOV

Fragment din

„Studii asupra folclorului bănățean“,

partea III.

Ghicitorile bănățene.

XV. Fânul

Iarna sus și vara jos.
D. Drăghici, Crusovăț-Severin.

Deși claritatea iese imediat, totuși circumstanțele de timp și loc ascund perfect esențialul.

XVI. Fasolea.

a) Albă, pe copaci suie și n'are picioare.
V. Filip, Ruginosu-Severin.

b) Varianta

Păcărică nu e,
Pe vaci se suie,
Albă e, picioare n'are.
V. Filip, Ruginosu,-Severin.

Valoarea primului determinant e „se suie“, celelalte completive. Deghizarea ghicitorii e perfectă în versul „pe vaci se suie“.

c) Rasca-prasca,
S'ar sui la cer,
Dar n'are scară.
I. Străin, Cutina-Severin

Foarte multe migrațiuni din alte provincii le avem prin lectură și dragostea față de literatura poporană.

Multe pătrund prin jocul de cuvinte, armonios cum ar fi cea de față.

Un singur exemplu din cele multe:

	Varianta bănățeană
Sasca	Rasca
Prasca	Prasca
S'ar sui la cer	S'ar sui la cer,
Dar n'are picioare	Dar n'are scară.
T. Bulgărescu — A. Gorovei	
Cimiliturile Românilor.	

XVII. Fragul (tufița de fragi)

Prin iarbă primăvara e-o plantă răsfirată
Cu frunzele crestate, cu mici și albe flori,
Ea face poamă dulce, cu miros și dulceață,
De-i spune-o, să ai parte s'o mănânci adeseori.

D. Muntean, Prisaca-Severin.

Forma perfectă a versificației pentru această ghicitoare denotă criterii, că autorul poporan, sau e de o factură mai inteligentă modificând-o cu propriile-i mijloace, sau a transcris-o exact dintr'o variantă a altei provincii. Elementele structurale bătătoare la ochi sunt: plantă răsfirată, frunzele crestate, apoi versificație perfectă în formă, fond si elementele descriptive în evoluția lor.

XVIII. Frunza.

a) Vara sus, iarna jos.
I. Lăzărnică, Feneș-Severin.

b) Ce merge pe apă și nu clocotește.
D. Usonescu, Mehadica-Severin.

c) Varianta.
Ce pică în apă și nu se aude?
N. Vlaicu, Pârvova-Severin.

Oricât am dibui după aceste determinante, nu dăm ușor de elementele semnificative, deoarece și alte obiecte ușor pot merge, (cădea) în apă, fără a clocoti, a stropi etc... Natural, că numărând elementele semnificative fulg, hârtie, frunză — vom da deci de urmă esențialului.

Lucian Costin.

Arturo Foà

Piemontezul **Arturo Foà** (n. în 1877, la Cuneo), e un poet de nuanţă meditativă şi patriotică. Pentru fondul de gândire al operelor sale, deşi de o pronunţată religiozitate, ne amintim de solitarul Arturo Graf, poet al tristeţii casnice şi maestrul atâtor generaţii ale Universităţii din Torino; pentru nota patriotică, gata totdeauna de a celebra faptele măreţe italiene sau neolatine, ne stau mărturie însă-şi vremile glorioase ale patriei sale, ce se cer cântate nu numai de posteritate, ci şi de cei prezenţi (Arturo Foà a fost, în ce ne priveşte pe noi, colaborator trei ani, la „Roumanie Nouvelle" din Bucureşti.

Dintre multele volume de poezie ale lui Arturo Foà, tipărite aproape toate la Torino. *La fiumona* („Revărsarea Apelor") ocupă locul de frunte. Ca formă, conţine versuri sintetice, în endecasilabi albi şi grupaţi în câte patru dense şi dur sculptate terţine: ca nişte sonete, dar şi mai mult concentrate decât acestea. Toate liricele din volum au un caracter totalitar şi cronologic. Sunt împărţite după natura inspiraţiei, în trei mari grupe: *Tempi e Uomimi, Nell'onda del giorno,* şi *Misteri,* — care cântă la un loc măreţia şi durerea umană din străvechile vremuri mitologice şi până la zbuciumata noastră epocă.

Lirica tradusă în acest număr al revistei închide capitolul *Mito e storia,* care împreună cu *Profeti dello Spirito* şi *Poeti,* formează partea întâia dln volum, *Tempi e Uomini.*

Pimen Constantinescu.

Arturo Foà

Profeții Spiritului : Dante

Glas veşnic cine fu'ntre noi, şi sâmburele
De Dumnezeu ascuns în miezul vieţilor
In lume-l împărţi, potir de flăcări.

Tu, crainic omenesc de infinituri
La tine omul nu mai fu un vierme
Tăind nemernic în noroi, ci rază

Ce pleacă din tenebra blestemată
La cer, spre ţărmul gloriei din urmă,
Unde dreptatea cu iubirea sunt lumină.

Şi noi, părinte, pe colina aspră
A crâncenului nostru zbucium zilnic,
Cu tine, sângerând, ne înălţăm !

Din italieneşte
Pimen Constantinescu.

† Nicolae Cantonieru

Incă unul a căzut. Răpus de o boală crudă ce nu iartă, a murit la Giurgiu, oraşul copilăriei sale, nu prea fericită.

Ca ofiţer activ, a fost scos la pensie în cei mai frumoşi ani, din cauza boalei de care suferea. S'a retras la Braşov, unde a început să se remarce în arta scrisului prin colaborări preţioase la revista literară „*Ritmuri*", de sub conducerea d-lor Bran-Lemeny şi Focşeneanu.

Mai târziu, prin venirea la Braşov a aceluia care a fost poreclit „regele epigramei româneşti" — Cincinat Pavelescu — scrie la „Braşovul Literar" de sub conducerea maestrului.

In colaborare cu un mănunchiu de tineri literaţi, întemeiază în oraşul nostru revista „Frize" care a apus odată cu moartea celui mai vajnic din conducătorii ei.

A scris în timpul din urmă un volum promiţător de nuvele, întitulat „*Intâmplări omeneşti*".

Iubea scrisul şi a vrut să devie un abil călăreţ al Pegasului. Dar aripele visului s'au frânt în plină ascensiune, trântind pe îndrăsneţul amator de chimere în braţele somnului de veci. In odăiţa modestă de pe strada Brătianu şi-a chinuit, în mizeria ce-a gustat-o din plin, fiinţa doborîtă de boală.

A plecat apoi acasă, pentru ca într'o zi de toamnă întârziată, în legănările amintirilor duioase, să închidă mari, profunzi şi melancolici, ce nu erau sortiţi să se mai redeschidă vreodată...

Aurel V. Navrea.

Cugetări

Crezi că e posibil, ca omul să derive din maimuţă (Darvinismul), dar nu vreai să crezi în răstignire şi înviere; crezi, că atomul din care susţin ateiştii, că s'a format lumea prin unirea întâmplătoare a câtorva elemente, a putut să crească şi să se desvolte în masa incandescentă a pământului şi nu vrei să crezi în minunile supraraţionale descrise în Biblie. Ţi-e frică de un curent de aer, când laşi larg să pătrundă aerul pe fereastra deschisă, dacă se poate toată noaptea şi nu ţi-e frică să fumezi 40 de ţigări pe zi. Ţi-e frică de o baie, ca să nu răceşti — şi nu ţi-e frică să bei zilnic la aperitive. Bietul neam omenesc cum păşeşte alături de adevăr şi arată cu degetul pe cei ce se străduesc să-şi conformeze viaţa după adevăr. (Dr. S. S.)

Tipul general al omului modern e acel *hipersensibil* de 40 de ani, care a fost a 8-a oară închis în temniţa oraşului Bourges din Franţa şi care avea tatuate pe mână cuvintele: „*Trecutul m'a înşelat, prezentul mă îngrozeşte, viitorul mă înspăimântă*", fiindcă lipseşte adevărata credinţă (Episcopul Ottocar Prohaska în Concepţia superioară a vieţii).

Să avem concepţia sănătoasă a ţăranilor noştri despre viaţă, în care durerea se împacă armonios cu speranţa, dând puterea de a rezista cu bărbăţie în faţa asaltului necazurilor (George Bărbătescu în Imnul Năzuinţei).

Floarea minunată a bunătăţei s'o altuim cu rămurica sfântă a credinţei şi a optimismului. (Acelaş).

Iubeşti armonia sunetelor şi a liniilor, îţi place ciripitul păsărilor şi culoarea florilor, eşti atras de frumuseţea neasemuită a cerului înstelat? Iţi plac toate acestea? Atunci trebue să iubeşti şi capodopera vieţii, tot ce-a creat Dumnezeu mai perfect pe acest pământ, pe Regele voinţei, al bunvtăţii, al sfinţeniei, al demnităţii şi în acelaş timp al umilinţii, imbinarea cea mai desăvârşită între corp şi suflet Isus Christos. (Dr. S. S.)

Dr. M. Suciu-Sibianu.

„Copilul cu trei degete de aur“ și „Focul“

romane de **Mihail Dragomirescu**, 1934

Editura „CUGETAREA“.

Abordând romanul, — specia literară cea mai „en vogue“ în literatura contemporană și în acelaș timp acea care consacră din capul locutui marile talente — maestrul Mihail Dragomirescu a conceput o serie de romane ciclice, o adevărată epopeie a vieții românești. Primul și totdeodată acela, care dă numele întregei înlănțuiri, este „Copilul cu trei degete de aur“ apărut în 1930, un roman, cap de serie, puternic conturat, avându-și individualitatea lui proprie, dar în acelaș timp deschizând perspectivele pentru operele următoare. In cadrul vieții de țară și în peisagiul cu zări nesfârșite al satelor noastre de câmpie, maestrul Dragomirescu a pus față în față două familii, care se dușmănesc : *Ogrezenii* autohtoni și *Dărmănești* pripășiți de aiurea. Aceste două familii, una având în fruntea ei pe bătrânul preot Andrei Ogrezeanu, iar cealaltă pe învățătorul Gheorghiță Dărmănescu, atrag în sfera intereselor și a sentimentelor lor pe toate celelalte personagii ale romanului. In fond, problema se reduce la situația veneticului — temă concepută și tratată într'un mod cu totul original în literatura noastră — care, venit de pe alte meleaguri și așezat definitiv în sat, uneori intrând în legături de rudenie cu familiile fruntașe ale satului este totuși privit ca venetic și urmărît, ani dearândul, chiar de către membrii familiei, în care a întrat cu o dușmănie, ce nu cedează o viață întreagă, ba se răsfrânge și asupra urmașilor.

Ne aflăm prin urmare în faţa unui roman de concepţie, unui roman „*a thése*“, specie dificilă, care pretinde din partea autorului o mare putere de creaţie, spre e nu cădea în retorism. Maestrul Dragomirescu a isbutit să facă un adevărat roman, fremătând de viaţă şi plin de căldură, cu tot tezismul iniţial al concepţiei. Romanul se termină cu înfrângerea principalului duşman al învăţătorului — Vasilache Ogrezeanu moare în urma unei bătăi — şi cu naşterea lui Sandu: copilul cu trei degete de aur.

Al doilea roman din serie „Focul“ deapănă mal departe firul vietii principalilor personajii, cu care ne-am împrietenit din primul roman. Il revedem pe părintele Andrei Ogrezeanu, bătrânul înţelept şi respectat, adevărat cap de familie, pe învăţătorul Dărmănescu, chibzuit şi cumpănit la vorbă, pe nevastă-sa Ioana, domoală şi bună, pe moş Alecu. tatăl lui Gheorghiţă Dărmănescu, cel care citeşte din psaltichie, pe părintele David tatăl lui Tomuleţ, pe Manole Ogrezeanu, feciorul cel mai mic al părintelui Andrei, seminarist deochiat şi om fără căpătâi.

Personagiilor cunoscute încă din primul roman, li se adaogă o lume întreagă de notabili de sat, notari, subprefecţi, oameni politici, boeri, cucoane, între care plini de lumină şi de zâmbet sunt Ilie Zenobie şi Proferiţa fata cea mai mică a părintelui Andrei. Tot acum îşi face întrarea în scenă un personagiu nou, pe cât de mic de vârstă, pe atât de interesant: este Sănducu, fiul lui Gheorghiţă Dărmănescu, copilul cu trei degete de aur.

Sănducu este un copil minune; la patru ani este în stare să înveţe pe dinafară şi să recite fără poticnire o poezie ca „Sentinela română“, iar la patru ani şi jumătate să înveţe aproape singur să citească în cărţi de şcoală şi în cărţi bisericeşti, cu slovă cirilică. De aceea copilaşul este admirat de unii şi invidiat de alţii. Alături de Sănducu al doilea personagiu principal al romanului este Manole Ogrezeanu.

Acesta este tipul ratatului intelectual de sat şi al ticălosului. Nu s'a ţinut de carte cât timp a fost la şcoală; nu-şi bate capul să-şi facă o situaţie. Trăeşte din expediente: dascăl la biserică, duminical, şi hoinar prin sat în timpul săptămânii, bucuros pe ocazia de a face un chef şi de a se înhăita cu o fată sau femee din sat.

Cu această structură sufletească nu este mirare, că Manole își pierde vremea de colo până colo fără nici un rost, iar când înțelege că stofă minunată este în nepotul său Sandu, prinde o ură sălbatică împotriva bietului copil: conflictul inițial dintre Ogrezeni și Dărmănești se repercutează astfel și în a doua generație.

Manole, ajuns în sfârșit învățător într'o comună învecinată trece din aventură în aventură. Intr'o bună zi, un car cu boi se oprește în curtea școlii și un copil — copilul lui cu o fată din sat — îi este lăsat în bătătură. Altă dată, într'o altă comună, unde fusese mutat disciplinar, o fată părăsită, îi dă foc în puterea nopții, școalei și casei, în care dormea; de aici și titlul romanului: *Focul.*

Personagiile, numeroase și bine individualizate ca formație sufletească și condiție socială, sunt puternic închegate și pline de viață. Acțiunea este bogată în întâmplări și peripeții. Atmosfera vieții de sat, — preoți, învățători, notari, săteni și boeri — precum și aceea a mediului politic din București în preajma războiului Independenții, sunt meșteșugit redate. O admirabilă viziune topografică a satelor, cu ulițe și casele lor, cu puțul din răscruce, cu balta secată de devale, cu dealurile, care se învălurează la orizont, creiază pentru întâmplări și oameni un cadru real și sugestiv, care potențează cu atât mai mult valoarea romanului.

Petru I. Teodorescu.

In timpul din urmă, al treilea roman al seriei

„Pământ și floare“,

a început să apară în *„Convorbiri Critice“*.

BIBLIOTECA „ASTRA“ BRAȘOV

Ioan Colfescu-Delaturda: *„Spirit și Materie — Eroismul în viața de stat".*

In avalanșa de cărți de valoare problematică, în mijlocul spuzei de romane, dintre cari majoritatea sunt creații maladive ale unor spirite de speculanți și de exploatatori ai scăderilor omenești — în atmosfera actuală de clocotiri și transformări naționale, morale și politice, cartea „Spirit și Materie", a D-lui Ioan Colfescu-Delaturda, eruditul scriitor și magistrat dela Cluj deschide un drum, concretizează amplu și științific ideologia unei căi, pe care va trebui să mergem azi și mâine. „Eroismul în viața de stat", iată lozinca, imperativul nostru categoric, iată atitudinea salvatoare din mocirla și decadența prezentului.

Autorul și-a trasat o admirabilă linie de conduită, în perfectă concordanță și armonie cu structura sa intelectuală și sufletească, cu tot ce-l frământă mai mult, de ani de zile. „Viața morală a popoarelor" și „Război și Civilizație", lucrările anterioare ale D-lui Colfescu, se află pe aceeași linie mare, care trebuia să culmineze în puternica operă de anvergură „Spirit și Materie".

Nu putem insista îndeajuns asupra valorii cărții și a necesității de a fi citită de toți intelectualii noștri. Iată și motivul, că nu ne extindem în aprecierea ei. Vrem ca opera să vorbească, opera să convingă și să-și producă efectul binefăcător.

I. Al. B. L.

Florica Mumuianu: *„Joc în timp"*, Poeme. Editura „Cartea Românească", Bucureşti.

Domnişoara Mumuianu ne este cunoscută deja din versurile publicate prin diferite reviste literare. Dela cele dintâi versuri s'a afirmat cu o prestanţă ferită de stângăciile debutului. Cu volumul de faţă se integrează fericit în ierarhia valorilor poetice. Păcat numai că această valoare este de speţă decadentă, modernistă. Se înţelege, cauza este mai mult înrâurirea altor poeţi de predilecţie ce au putut s'o atragă în mrejele lecturii. Poezia domnişoarei Mumuianu este de altfel poezia sufletului femenin, sensibil şi complicat.

Viziunea vremilor trecute, ale copilăriei visurilor de aur, stărueşte cu efervescenţă tinerească:

„Aşi vrea să dorm în soare
„Alături de îngerul care-mi veghia copilăria
„Când prindeam fluturii cu pălăria
„Când nu ştiam că viaţa moare.

„Aşi vrea să dorm în soare
„Ca munţii cenuşii, tolăniţi în iarba caldă
„Ca maluri care 'n apă şi rază coasta-şi scaldă
„Şi umbra mea izvoarelor, să le ţină răcoare.

„Aşi vrea să dorm în soare
„Sub cap cu liniştea nici unei amintiri
„Deslegat de făgăduieli şi împliniri
„Să n'aud vâna vieţii, sbătându-se 'n vâltoare.

„Aşi vrea să dorm în soare
„Pipăit de umbletul adierii de vânt

„Simţind cum sub coastă, în pământ
„Inima se prinde ca un răsad de floare."

(Somn de primăvară).

Dragostea curată şi firească vibrează în accente de caldă duioşie :

„Ţine în palmă mâna mea cât inima de mică
„Prin vânt care se rupe, să treacă de noi.
„De pe fagurele buzelor tale moi
„Un cântec, cu floarea de măr se ridică."

(Plimbare).

Simţirea dureroasă a poetei ni se dărue în accente elegiace :

„Tu eşti un cântec — eu sunt un glas.
„Vântul ne fură timpul rămas.

„Tu eşti un nour — eu o pădure
„Aşteptând ploaia să se îndure.

„Tu eşti izvorul, — eu sunt o ciută
„Ce 'n unda apei setea — şi sărută.

„Tu eşti un cântec în glasu-mi mut
„Şi vântul plânge timpul pierdut."

(Elegie).

In sufletul înfiorat al poetei se încheagă o poezie a notaţiilor acide :

„Intors către alt început
„Iţi las această carte a mea
„Cu tot ce-am râs şi m'a durut.

(Testament).

Volumul „Joc în Timp" ne prezintă o poetă de nuanţată subtilitate, stăpâna unei cizelări artistice de ţinută aristocratică şi de o imaginaţie înflorită.

Horia E. Frunză.

CERCUL REVISTEI:

a) *Colaboratori:* A. P. Bănuț publ.; C. Bobescu, dir. Conserv. Astra; V. Branisce, ziarist, f. senator; Ioan Brotea, ziarist; Dr. Liviu Câmpeanu, medic, publ.; Lucian Costin, scriitor; Mihail Dragomirescu, prof. univ.; Al. Florea, preot, publ.; E. Hențiu; Dem. Iliescu; Ioan Ludu, preot, publ.; C. Mușlea preot publ ; Eft. Mărculescu, prof. avoc., publ.; Valer Maximilian, prof.-pictor; Aurel A. Mureșianu, publicist; Iuliu Negulescu, publicist; Dr. P. Nistor medic, Silvia Stoica-Noaghea; Ecat. Pitiș, publ.; I. Prișcu, preot, publ.; Dr. T. Prișcu, medic, primarul Municipiului; Dr. C. Sassu funcț. sup.; Oct. Șireagu, publ.; Petru I. Teodorescu, prof. publ.; Victor Tudoran, publ.; Gh. Tulbure insp. gen. șc. publ.

b) *Sprijinitori:* Ing Baiu Crăciun, insp. silv. i. p.; Iancu Nan, farmacist prefectul jud.; Dr. C. Oancea, medic; I. Pizo, preot; Aurel Radu preot; Nicu Suciu-Sibianu, funcționar.

Tip. „UNIREA“ Braşov